

«Lyden fra gevær var musikken v

Hver uke møtes veteraner fra andre verdenskrig til korøving i den krigsherjede byen Slovjansk i Øst-Ukraina. De gamle soldatsangene om heltemot, kjærlighet, frykt og død er sørgelig aktuelle igjen.

Av Jens Malling (tekst og foto), Slovjansk, Ukraina

MUSIKK

Trekkspillet toner bølger ut i rommet. Rundt den 39-årige musikklereren Andrej Plakidkin står det et kor av veteraner. De aldrende sangerne stemmer i med strofer om andre verdenskrig:

«I nattens mørke visler kuller over steppen ...

I nattens mørke vet jeg at du ikke sover, min kjære ...

Jeg tror på deg, min kjære ...

I nattens mørke beskytter denne troen meg mot kulene ...»

Med en liste i hånda prøver Andrej å skaffe seg overblikk over hvem som dukker opp i dag.

Flere av kormedlemmene kjempet mot nazistene i årene 1941–45, og var med på å drive tyskerne ut av det daværende Sovjetunionen.

En av krigsveteranene på 93 år har dessverre blitt syk og kan ikke komme.

UNG: Vladislav Volkov arbeidet som dekksgutt under andre verdenskrig. FOTO: PRIVAT

«Død», står det ved flere navn med lett blyantstrek. De tidligere soldatenes anselige alder gjør at medlemstallet faller.

Etter det første nummeret bryter det ut en heftig diskusjon blant de ti–tolv frammøtte. Hvilke sanger skal vi synge i dag? Det argumenteres lidenskapelig for og imot. Om sider kommer de til enighet. Gulltenner glimter, høreapparater stilles inn. Så slår Andrej an rytmen, og den neste balladen begynner.

Møtes i et klasserom

Det er lørdag formiddag i Slovjansk i det østlige Ukraina – en by der det har vært voldsomme kamper mellom prorussiske separatister og ukrainske regjeringssoldater. Byens utsatte posisjon hindrer likevel ikke kormedlemmene i å møtes en gang i uka i et klasserom på byens tekniske høyskole – studentene bruker ikke lokalet i helga.

På tross av veteranenes høye alder og spinkle legemer synger de med stor kraft. Hele bygningen gir gjenlyd av sangen, og melodiene kan høres langt ut på gata. Til de mer oppstemte melodiene bryter det ut spontan dans mellom skolepultene. Trinnene ledsages av taktfaste klapp og begeistrede tilrop.

91 år gamle Ramasan Mukhametgaliyev bidrar til ensemblet med både mandolin og stemme.

«Døden er ikke redd for meg ...

Det er ikke første gang vi møtes på steppene ...

Og nå kretser han rundt meg igjen ...

Ved barnets vugge tørker du en tåre vekk i smug ...

Som jeg elsker dybden i dine milde øyne ...»

Krig uten formål

70 år etter at Mukhametgaliyev var med på å legge det tredje riket i graven, bryter en ny krig i Øst-Ukraina ut. Fra leiligheten sin hørte den al-

FAKTA

Slovjansk:

■ Den væpnede konflikten i Øst-Ukraina begynte i april 2014, da prorussiske separatister gjorde opprør øst i landet.

■ I april 2014 ble byen Slovjansk i Øst-Ukraina erobret av prorussiske opprørere.

■ Byen ble gjenerobret av den ukrainske hæren i juli samme år, etter voldsomme kamper og artilleriangrep.

Kilder: NTB/Wikipedia

drende veteranen på ny granatene falle og skuddsalvene smelle. Ifølge Mukhametgaliyev er det vanskelig å sammenligne den store fedrelandskrigen – som andre verdenskrig kalles i de tidligere sovjetrepublikkene – med disse kampene omkring Slovjansk.

– Det som foregår nå i Ukraina – jeg regner det ikke for krig. Det har ikke noe formål. De to sidene bare leker, som barn. De skyter bare for å skyte. Det er noe tull. Når vi innledet en offensiv den gang, var det ikke sjelden at tusen mennesker ble meid ned. Nå forteller de om det på radioen når en eller to har falt, sier han.

De verste kampene i selve Slovjansk raste våren 2014.

– Bombene kunne man ikke telle. De traff tilfeldig. De som avfyrte dem, siktet ikke skikkelig, sier den tidligere soldaten og klimprer et par akkorder på mandolinen.

Til lyden av de forsiktige melodistumpene forteller han om begynnelsen av 1940-tallet, da han hadde et gevær i hånda og kjempet mot nazistene.

– Jeg er musiker. Men i de årene ved fronten spilte vi ikke. Det var ikke tid til det. Den riktige atmosfæren manglet. Lyden fra maskingeværene var musikken vår, sier Mukhametgaliyev.

Gikk på mine og ble skutt

Han ble vervet til Den røde

«Det som foregår nå i Ukraina – jeg regner det ikke for krig. Det har ikke noe formål»

RAMASAN MUKHAMETGALIJEV (91), KRIGSVETERAN

hær som 17-åring. I 1943 var han med på å gjeninnta Kiev.

– Vi satte over elva Dnepr for å prøve å gjenerobre byen.

– Vi satt åtte mann i en gummibåt. Like før vi nådde bredden, eksploderte en mine, og båten sank. Det var i slutten av oktober, så vannet var kaldt. Fire kamerater druknet. Jeg fant aldri ut om det var fordi de var såret eller

fordi de ikke kunne svømme. Vi fire andre reddet oss i land. Vi vred og tørket klærne. Vi tok oss mot Kiev, som lå like ved, og innledet offensiven mot byen. På den høyre bredden ble jeg truffet. En kule gikk igjennom her, sier krigsveteranen og peker et sted over hoften.

Den røde hær mistet i alt 8,7 millioner soldater under an-

ærene vår»

FØLELSE: Musikk lærer Andrej Plakidkin (til høyre) er 50 år yngre enn de fleste av sine elever, men nå vet også han hva det vil si å ha en krig tett på.

TUNGE TONER: Etter andre verdenskrig skiftet den nå 91 år gamle Ramasan Mukhametgalijev ut maskingeværet med en mandolin. Hver lørdag møter han andre krigsveteraner til korgøvelse i den øst ukrainske byen Slovjansk.

han som ung gutt iført matrosuniform. En kommuniststjerne med hammer og sigd pryder den karakteristiske sjømannshatten.

– Krigsministeren laget en forordning slik at helt unge gutter som meg også kunne gjøre tjeneste på skipene. Det var stor mangel på menn mot slutten, sier han.

Før det hadde Volkov, i motsetning til mora, overlevd nazistenes blokade av Leningrad, dagens St. Petersburg.

– Jeg bodde med min mor og søster i Leningrad. Tyskerne hadde omringet byen. Brødet var rasjonert. 50 gram om dagen fikk vi. Det var ikke noe å ved å fyre med, så folk brant møblene sine. Det var kokt vann og salt, så vi drakk saltet vann. Likene ble fjernet på sleder og bare begravet i snøen. Mora min døde der – av sult og kulde. Hva skulle jeg ha gjort? Jeg var elleve år den gang.

Etter krigen arbeidet Volkov 30 år i gruvene i Jenakijevo, før han slo seg ned i Slovjansk. Etter 70 år med fred i Ukraina innhentet krigen Volkov på ny. Slovjansk er nå kontrollert av de prorussiske separatistene. Slaget om byen våren 2014 opplevde han på kloss hold, sammen med dattera, barnebarna og oldebarna.

– Hus brant. Granatsplinter fløy rundt i gården vår. I leiligheten var det ikke noe vann, ikke noe strøm og ingen gass. Jeg satt bare innenfor og ventet på at soldatene skulle dra videre, at de ville bli ferdige med drapene, sier han.

Sangtiden er slutt for denne gang, og Ramasan Mukhametgalijev plasserer mandolinen i hylsteret. Flere av korets medlemmer avtaler å møtes til en konsert den kvelden.

Nynningen og småpratene surrer fremdeles når de musikalske krigsveteranene er på vei mot bussholdeplassen utenfor.

kultur@klassekampen.no

dre verdenskrig. Om fiendene fra den gang minnes Ramasan Mukhametgalijev særlig en.

– Fascistene var forskjellige. Vi tok en ung tysker til fange. Han var et helt normalt menneske, akkurat som meg. De fleste tyske soldatene ville ikke ha noen krig, men Hitler hadde bestemt at det skulle bli slik. De ble tvunget til å dra i krigen.

Gudskjelov krever ikke den nåværende krigen i Donbass like mange ofre, selv om det er en mager trøst for dem som har mistet sine kjære eller sitt hjem.

Omkring 10.000 har blitt drept, og to millioner mennesker er drevet på flukt siden kampene begynte for to år siden.

Kor medlem Vladislav

Volkov bryter inn, ivrig etter å gi en smaksprøve på evnene som solist. Den sovjetiske marsjen som nå runger ut i rommet, var veldig populær og satte mot i befolkningen i begynnelsen av den store fedrelandskrigen, forklarer han.

«Reis deg, du store land ... Reis deg og kjemp til døden ...

Mot de mørke fascistiske kreftene ...

Mot den forbannede horden».

Mangel på menn

I andre verdenskrigs siste år arbeidet den nå 85 år gamle Volkov som dekksgutt ved et sovjetisk krigsskip i Østersjøen. Han trekker opp et par fotografier av vesken: Der står